

Ing. Ingrid Majerová, Dr.
Katedra ekonomie a veřejné správy
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné
majerova@opf.slu.cz

SVĚTOVÁ EKONOMIKA

KAPITOLY 1-4

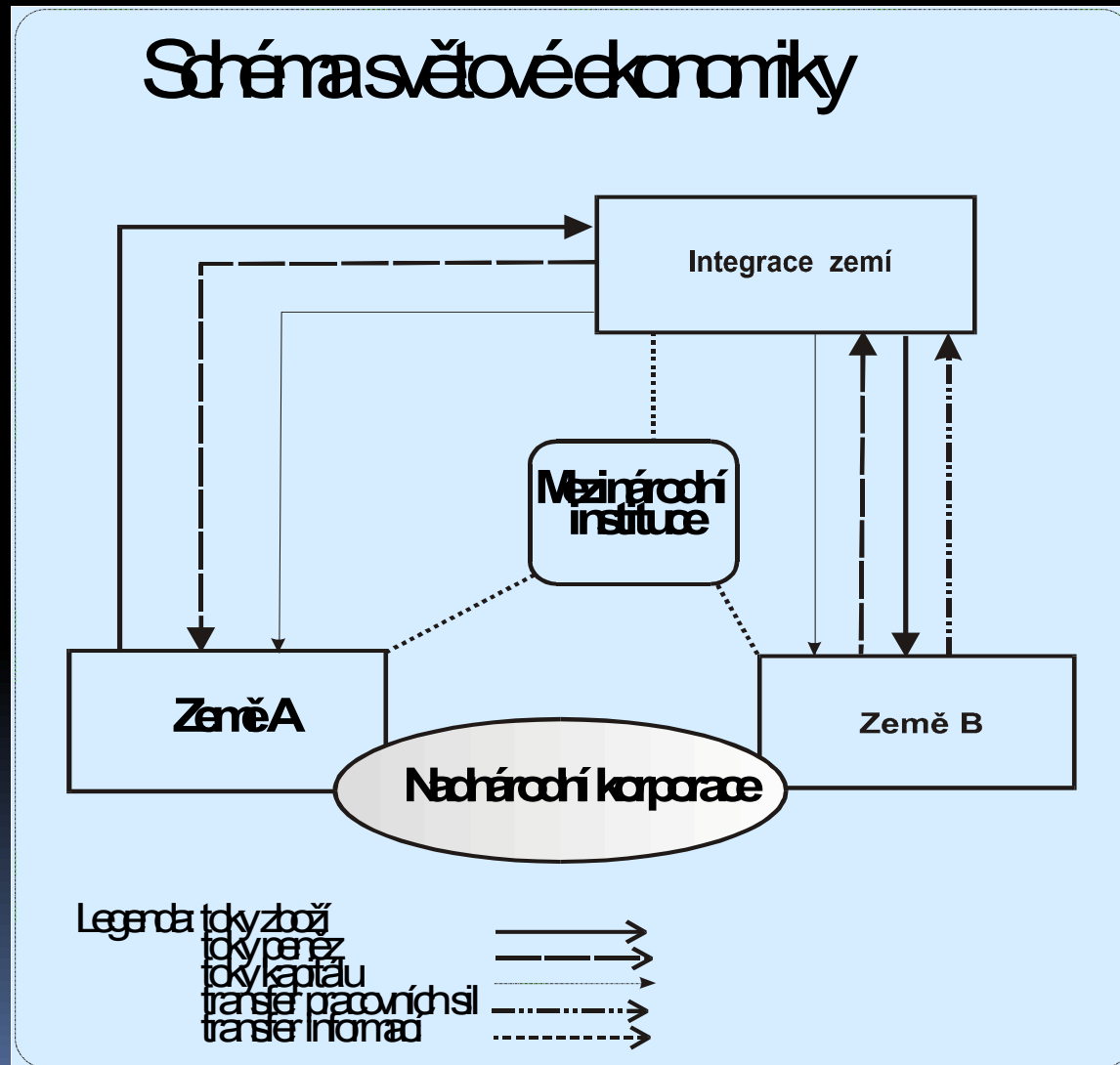
Vymezení světové ekonomiky

- ***Světová ekonomie (World Economics)*** je ekonomická disciplína, která se snaží komplexně analyzovat ekonomické procesy odehrávající se ve světovém hospodářství - světové ekonomice (World Economy)
- Vnějšími aspekty chování národních ekonomik se zabývá i zvláštní ekonomická disciplína - mezinárodní ekonomie, resp. ***ekonomie vnějších vztahů (Internacional Economics)***. Historicky se tato disciplína formovala jako ***teorie mezinárodního obchodu (International Trade Theory)*** v dílech klasiků anglické politické ekonomie.

Vymezení světové ekonomiky

- *Světová ekonomika (světové hospodářství)* představuje jednotný sociální organismus, ve kterém jsou národní ekonomiky v rozdílné míře integrovány prostřednictvím mezinárodní dělby práce a mezinárodních ekonomických vztahů.

Vztahy ve světové ekonomice

Prvky a mezinárodní vztahy

- Za ***prvky světové ekonomiky*** považujeme :
  - národní ekonomiky,
  - regionální ekonomická seskupení,
  - nadnárodní společnosti
  - a mezinárodní ekonomické instituce.
- ***Mezinárodní ekonomické vztahy*** jsou:
  - mezinárodní (zahraniční) obchod,
  - mezinárodní pohyb kapitálu,
  - mezinárodní měnové vztahy,
  - mezinárodní migraci pracovních sil
  - a mezinárodní pohyb vědeckotechnických informací.

Klasifikace zemí

- *Výchozí členění:*
  - hospodářsky vyspělé země (HVZ)
  - země rozvojové (RZ)
  - centrálně plánované ekonomiky (CPE)
- *Nynější členění:*
  - HZV
  - RZ
  - země transformující se (střední a východní Evropa)
  - země s centrálním řízením zahraničního obchodu (Kuba, Laos, Vietnam)

Klasifikace zemí

- K dalším používaným členěním zemí patří členění dle UNCTAD. Tato organizace původně členila země na:
  - **rozvinuté tržní ekonomiky** (země OECD a Jihoafrická republika),
  - **rozvojové tržní ekonomiky** (země Asie, Afriky a Latinské Ameriky bez zemí OECD a dále Jugoslávie a Malta)
  - a **země s centrálně plánovanou ekonomikou** (celkem 15 zemí - Albánie, Bulharsko, ČSSR, Čína, Jugoslávie, Kuba, Laos, Maďarsko, Mongolsko, NDR, Polsko, Rumunsko, SSSR, Severní Korea, Vietnam).
- Vzhledem k politickým událostem probíhajícím v 90. letech minulého století se toto členění upravilo na:
  - **rozvinuté ekonomiky** (Austrálie, Japonsko, Kanada, Nový Zéland, USA, Jihoafrická republika a země Evropy – mimo bývalých CPE),
  - **bývalé evropské země CPE a Společenství nezávislých států** a
  - **rozvojové ekonomiky**.

Klasifikace zemí

- Organizace pro ekonomickou spolupráci (OECD) pak ve svých publikacích používá členění zemí na:
  - **členské země OECD**, které člení na velké země (G7), malé členské země a dále pro některé komparace ještě vyčleňuje členské země EU a EMU,
  - a **nečlenské země OECD**, které dále člení na:
    - země Afriky a středního Východu,
    - dynamicky se rozvíjející země Asie,
    - země Latinské Ameriky
    - a země střední a východní Evropy.
- Členění zemí dle schopnosti produkovat inovace:
  - centra světové ekonomiky – zdroj inovací a VTP
  - blízká periferie – akceptace a aplikace inovací
  - vzdálená periferie – nízká či žádná schopnost akceptace inovací

Vývoj utváření SE

- Tři vrcholy:
  - *první* – 3/3 19. stol. – propojení zemí sítí komunikací (na základě druhé průmyslové revoluce)
  - *druhý* – 60. léta 20. stol. – dokončení procesu dekolonizace a vznik skupiny RZ
  - *třetí* – 2. pol. 20. stol. – informační převrat s novými prvky (nadmárodní společnosti a regionální integrace) doprovázený globalizací

Etapy vývoje SE

- První etapa
  - vznik feudálních států – 1492 (objevení Ameriky)
  - charakteristický rys – dálkové obchody (do Asie)
  - objevitelské námořní cesty
- Druhá etapa
  - 1492-1865 (ukončení občanské války v Americe)
  - kolonizace a otrokářství
  - první průmyslová revoluce (manufaktury, parní stroj)
- Třetí etapa
  - 1865-1918 (konec 1. sv. války)
  - **vznik světové ekonomiky**
  - ekonomický nacionalismus, volný obchod, vývoz kapitálu
  - druhá průmyslová revoluce (parní turbína, telefon a telegraf)

Etapy vývoje SE

- Čtvrtá etapa
  - 1918-1945
  - velká hospodářská krize – nacionalismus, regulace tržního hospodářství – druhá světová válka
  - vznik mezinárodních institucí (BIS, IMF, IBRD)
  - pásová výroba, masivní zbrojení
- Pátá etapa
  - 40.-60. léta 20. století
  - dva politické bloky, dekolonizace
  - jaderný a kosmický výzkum, regionální integrace
- Šestá etapa
  - 70.-90. léta 20. století
  - rozpad Bretton-woodského měnového systému (vazba měn na americký dolar)
  - strukturální a surovinová krize – zhoršení postavení RZ
  - rozvoj informačních technologií (miniaturizace)
  - vznik skupiny nově industrializovaných zemí a zánik zemí CPE
  - globalizace

Růst a rozvoj SE

- ***Ekonomický růst*** představuje na nejobecnější úrovni rozvoj výrobních sil ekonomiky vedoucí k růstu produkce hotových statků a služeb, což se projevuje ve zvyšování reálného potenciálního produktu za určité období.
- ***Ekonomický rozvoj*** je změna rozsahu a kvality bohatství země, k němuž dochází tak, že část nově vyrobených statků není v daném období spotřebována, ale je akumulována v ekonomice.
  - **Spodní hranice** ekonomického růstu – ekonomický růst bez ekonomického rozvoje (populační vývoj)
  - **Horní hranice** růstu – diskutabilní, jedná se o substituce nedostatkových zdrojů
  - **Bariéry růstu** - nedostatek pracovních sil, nebo nedostatečnou úroveň její kvalifikace, dále bariéra se může vytvořit v podobě nedostatku surovin, nebo v podobě nedostatku kapitálu.
- **Typy ekonomického růstu**
  - **Intenzivní růst** – růst produktivity práce, VTP, regionální seskupení
  - **Extenzivní růst** – kvantitativní růst práce a kapitálu

Sektorová struktura SE

- **Odvětvová (sektorová) struktura** ekonomiky charakterizuje zastoupení jednotlivých odvětví v ekonomice a tím ukazuje na jejich ekonomickou vyspělost.
- Pro snadnější orientaci se odvětví seskupují podle příbuznosti do **ekonomických sektorů**. Jedná se o:
  - **primární sektor** (A), což je zemědělství, lesnictví, rybolov a těžba,
  - **sekundární sektor** (I), který je představován průmyslem, stavebnictvím, energetikou
  - a **terciární sektor** (S), jenž tvoří doprava, spoje, obchod, finance, věda, školství
- Podle převažujícího odvětví na tvorbě HDP lze vymezit pět základních typů struktur :
  - **tradiční**, u které dále rozlišujeme struktury
    - ASI, kde převládá zemědělství,
    - AIS, s převládajícím zemědělstvím a s vyšším podílem průmyslu,
  - **industriální** se strukturami:
    - IAS s nižší industriální strukturou a převládajícím průmyslem,
    - ISA charakteristická vyšší industriální strukturou
  - **moderní** SIA s převládajícími službami.

Tendence ve SE

- základní charakteristikou rozvoje světové ekonomiky je jeho časová a regionální nerovnoměrnost a zvětšování rozdílů mezi HVZ a RZ
- ***Další tendence:***
  - internacionalizace
  - interdependence
  - regionalizace
  - integrace
  - globalizace

-
- Děkuji za pozornost...